ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
**TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN**

**Trần Minh Nhật**

# ĐẠO CAO ĐÀI TRONG PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG HIỆN NAY

Ngành: Triết học
Mã số: 9229001

**TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ TRIẾT HỌC**

**Hà Nội - 2026**

Công trình được hoàn thành tại: trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn - Đại học Quốc gia Hà Nội

Người hướng dẫn khoa học:

GVHD 1. PGS.TS. Nguyễn Thanh Xuân

GVHD 2. TS. Nguyễn Hữu Thụ

Phản biện: GS.TS. Hồ Sĩ Quý - Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam

Phản biện : PGS.TS. Bùi Thị Tỉnh - Học viện Chính trị Công an nhân

Phản biện : PGS.TS. Ngô Đình Xây - Học viện Báo chí và Tuyên truyền

Luận án sẽ được bảo vệ trước hội đồng cấp Đại học Quốc gia chấm luận án tiến sĩ hợp tại:

vào hồi 8h30 ngày 31 tháng 10 năm 2026

Có thể tìm hiểu luận án tại:

- Thư viện Quốc gia Việt Nam
- Trung tâm thông tin thư viện, ĐH Quốc gia Hà Nội

# MỞ ĐẦU

## 1. Tính cấp thiết của đề tài

Tại Việt Nam tính đến năm 2023 hiện nay có gần 26,5 triệu tín đồ tôn giáo, chiếm 27% dân số cả nước. Trong đó có 5 tôn giáo lớn với tín đồ trên 1 triệu dân là: Phật giáo, Công giáo, Tin Lành, Cao Đài và Phật giáo Hòa Hảo; tín đồ của các tôn giáo đóng góp một phần không nhỏ trong phát triển kinh tế - xã hội đất nước. Cao Đài là một tôn giáo nội sinh, được hình thành và phát triển rộng khắp với gần 1,24 triệu tín đồ (theo số liệu thống kê của Ban tôn giáo chính phủ đến tháng 7/2022). Trong tiến trình xây dựng, bảo vệ và phát triển tổ quốc, Đảng và Nhà nước Việt Nam chủ trương phát huy tối đa các giá trị nguồn lực của tôn giáo, trong đó có đạo Cao Đài. Do vậy đạo Cao Đài sẽ là một nhân tố quan trọng, nguồn lực to lớn, thúc đẩy sự phát triển bền vững của đất nước nói chung và vùng Đồng bằng sông Cửu Long nói riêng.

## 2. Mục đích, nhiệm vụ nghiên cứu

### *2.1. Mục đích*

Trên cơ sở kế thừa những vấn đề lý luận từ các công trình nghiên cứu trước đó, nghiên cứu khái quát lịch sử hình thành và quá trình phát triển của đạo Cao Đài, luận án làm rõ những đóng góp của đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở ĐBSCL, đề xuất các giải pháp cơ bản và một số khuyến nghị để phát huy các giá trị của đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long hiện nay.

***2.2. Nhiệm vụ***

- Làm rõ cơ sở lý luận và thực tiễn về đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở ĐBSCL và những yếu tố tác động đến đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở ĐBSCL

- Phân tích thực trạng đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở ĐBSCL hiện nay, và những vấn đề đặt ra.

- Dự báo và đề xuất giải pháp nhằm phát huy các giá trị của đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở ĐBSCL hiện nay.

**3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu**

***3.1. Đối tượng nghiên cứu***

Đối tượng nghiên cứu của đề tài luận án: Đạo Cao Đài trong phát triển bền vững vùng đồng bằng sông Cửu Long hiện nay

***3.2. Phạm vi nghiên cứu***

- *Về nội dung:* thế giới và Việt Nam đều thống nhất đánh giá về phát triển bền vững trên 3 nội dung: kinh tế, xã hội và môi trường. Tuy nhiên, do đặc thù địa - chính trị - văn hóa đạo Cao Đài ở ĐBSCL, nên luận án tiếp cận trên 3 hướng: Văn hóa; Kinh tế, xã hội, môi trường; Và an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội.

- *Về không gian:* Vùng đồng bằng sông Cửu Long, ở các tỉnh thành Tp. Cần Thơ, Tỉnh Cà Mau, Tỉnh Vĩnh Long, Tỉnh An Giang.

- *Về thời gian:* Từ khi Ban Chấp hành Trung ương Đảng, ban hành Chỉ thị 18-CT/TW, ngày 10/01/2018 về tiếp tục thực

hiện Nghị quyết 25-NQ/TW, ngày 12/03/2003 về công tác tôn giáo trong tình hình mới. Chỉ thị số 18-CT/TW ngày 10/1/2018 của Bộ Chính trị về tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 25-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương khóa IX về công tác tôn giáo trong tình hình mới đã nhấn mạnh đến việc phát huy nguồn lực tôn giáo trong quá trình phát triển đất nước. Đặc biệt là bám sát báo cáo năm 2022, của hội nghị tổng kết 30 năm thực hiện Thông báo 34/TB-TW, ngày 14/11/1992 của Ban Bí thư về chủ trương công tác đối với đạo Cao Đài trong tình hình mới.

**4. Cở sở lý luận và phương pháp nghiên cứu**

***4.1 Cơ sở lý luận***

Đề tài lấy các nguyên lý chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Mình và chính sách, pháp luật của Đảng, Nhà nước về tín ngưỡng, tôn giáo làm cơ sở phương pháp luận của nghiên cứu.

***4.2 Phương pháp nghiên cứu***

Tác giả sử dụng phương pháp tổng hợp và phân tích nguồn tài liệu, cụ thể là sử dụng các thông tin trong tài liệu để rút ra kiến thức khoa học cần thiết đáp ứng mục tiêu nghiên cứu của đề tài, tổng kết thực tiễn, logic và lịch sử để nghiên cứu cơ sở lý luận. Sử dụng phương pháp tiếp cận liên ngành để làm rõ các vấn đề về giá trị đạo Cao Đài đối với phát triển bền vững. Ngoài ra còn điều tra xã hội học, kết hợp điền dã và phỏng vấn sâu,... nhằm thực hiện mục đích mà nghiên cứu luận án đề ra.

## 5. Những đóng góp mới của luận án

*Một là,* luận án chỉ ra các tiêu chí đánh giá của đạo Cao Đài trong phát triển bền vững trên 3 mặt: văn hóa ; kinh tế - xã hội - môi trường; và an ninh chính trị - trật tự an toàn xã hội.

*Hai là,* luận án làm rõ thực trạng của đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long và một số vấn đề đặt ra.

*Ba là,* dự báo và đề xuất giải pháp nhằm phát huy các giá trị của đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long hiện nay.

## 6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của luận án

### *6.1. Ý nghĩa lý luận*

Kết quả nghiên cứu của luận án góp phần cung cấp luận cứ khoa học cho các bộ, ban ngành, cán bộ, đảng viên nhận thức khách quan về vai trò của đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở Đồng bằng sông Cửu Long. Góp phần cung cấp thêm luận cứ khoa học cho việc đề xuất chính sách, pháp luật liên quan đến Cao Đài trong phát triển bền vững ở Đồng bằng sông Cửu Long.

### *6.2. Ý nghĩa thực tiễn*

Những kết quả nghiên cứu của luận án có thể được sử dụng làm tài liệu tham khảo trong nghiên cứu giảng dạy chuyên ngành Tôn giáo học, Chủ nghĩa Xã hội khoa học, và còn là nguồn tài liệu phục vụ cho công tác quản lý nhà nước về đạo Cao Đài, ngoài ra

cũng cố thêm những chính sách có giá trị đối với đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở ĐBSCL.

## 7. Kết cấu của luận án

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục, nội dung luận án gồm 4 chương, 12 tiết.

# Chương 1: TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN

## 1.1. Những công trình nghiên cứu liên quan đến luận án

Xuất phát từ thực tiễn có rất nhiều nhà khoa học và công trình nghiên cứu về các vấn đề liên quan đến đạo Cao Đài trên các phương diện lịch sử, chính trị, văn hóa - xã hội nói chung và trong vấn đề phát triển bền vững quốc gia, vùng - miền nói riêng.

### *1.1.1. Nhóm các công trình nghiên cứu về lịch sử hình thành, quá trình phát triển của đạo Cao Đài ở Việt Nam và đồng bằng sông Cửu Long*

***Một số nghiên cứu ngoài nước:***

Đầu tiên phải nói đến cuốn sách: "*Cultes et Religions de l'Indochine An-namite*" (Thờ cúng và tôn giáo ở các xứ Việt Nam trong Đông Dương) trong đó có đề cập đến đạo Cao Đài, xuất bản năm (1929) của G. Coulet; Báo cáo năm 1933, mang tựa đề "*Le Caodaisme"*, của Vilmont; Công trình nghiên cứu tiêu biểu của Gabriel Gohron trong cuốn: "*Histoire du Caodaime*", Publishing House 112 Gialong, Saigon, Vietnam

(1950); Bài: "*Giới thiệu về đạo Cao Đài*" (An introduction to Caodaism)

***Một số nghiên cứu trong nước:***

Trước hết phải kể đến cuốn "*Cái án Cao Đài"* của Đào Trinh Nhất viết vào năm (1929); Sau khi "*Cái án Cao Đài"* ra đời, ông Băng Thanh đã viết quyển "*Cải án Cao Đài"* vào khoảng năm (1930); Ngoài hai tác phẩm trên, năm 1930, ông Nguyễn Trung Hậu, chức sắc cao cấp của đạo Cao Đài, viết quyển "*Đại đạo căn nguyên"*; Cuốn: "*Phương châm hành đạo"* của tác giả Lê Văn Trung, được Tòa thánh Tây Ninh ban hành năm (1964); Cuốn: *"Đại Đạo Giáo lý"* của tác giả Trương Văn Tràng, được Tòa thánh Tây Ninh ban hành năm (1970);

***1.1.2. Nhóm các công trình nghiên cứu đóng góp và giải pháp của tôn giáo trong đó có Cao Đài đến phát triển bền vững***

***Một số nghiên cứu ngoài nước:***

Đầu tiên cuốn: "*Religion and Sustainability: Interreligious Resource: Interdisciplinary Responses*" được Rita D. Sherma và Purushottama Bilimoria biên tập, nhà xuất bản Springer Nature, Thụy Sĩ (2022); Công trình: "*The Caodai: The politics of a Vietnamese syncretic religious movement*" của tác giả Werner Jayne Susan, năm 1976; Công trình: "*God Needs a Passport: The Struggle of Vietnamese Caodaists in Cambodia for Religious and Ethnic Recognition Across National Borders*" của tác giả Thien Ninh Huong (2011); Công trình: "*Caodaism*

*and its global networks: An Ethnological Analysis of a Vietnamese Religious Movement in Vietnam and abroad"* của Jeremy Jammes, một học giả người Pháp, xuất bản năm (2014).

***Một số nghiên cứu trong nước:***

Đầu tiên phải kể đến cuốn: "*Nguồn Lực Tôn Giáo Ở Việt Nam Lý Luận Và Thực Tiễn"* do Đỗ Lan Hiền chủ biên, nhà xuất bản Công an Nhân dân (2024); Bài viết: "*Phát huy nguồn lực tôn giáo trong phát triển đất nước theo tinh thần Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng*" của Chu Văn Tuấn, năm (2022); Bài viết: "*Đạo Cao Đài trong phát triển kinh tế - Nhìn từ góc độ giáo lý"* vào năm (2013) của Đinh Hồng Phúc; Bài viết: "*Đạo Cao Đài trong xã hội Việt Nam hiện đại - Giá trị văn hóa và thách thức đặt ra*" của Nguyễn Công Trí (2014),

## 1.2. Giá trị nghiên cứu và vấn đề đặt ra luận án tập trung giải quyết

### *1.2.1. Giá trị các nghiên cứu đem lại*

*Một số vấn đề liên quan đến đề tài luận án mà các nghiên cứu trước đó chưa có sự tiếp cận:*

Nhìn chung, các công trình nghiên cứu thiên về góc độ lịch sử hình thành tổ chức Giáo hội, quan điểm về mối quan hệ giữa giáo lý Cao Đài với các vấn đề xã hội, mối quan hệ dân tộc - tôn giáo và đồng thuận xã hội. Phạm vi nghiên cứu này khá rộng so với chủ đề của luận án, trong khi Cao Đài có đặc thù riêng trong phát triển bền vững, nhưng do cách tiếp cận và giới hạn phạm vi nghiên cứu nên các công trình này

chưa nghiên cứu sâu vai trò của Cao Đài trong phát triển bền vững.

### *1.2.2. Những vấn đề đặt ra luận án tập trung giải quyết*

Trên cơ sở tổng quan tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài luận án, giá trị các công trình đã đạt được và những vấn đề chưa được tiếp cận, nghiên cứu về tôn giáo Cao Đài trong phát triển bền vững ở Đồng bằng sông Cửu Long, luận án sẽ tập trung làm rõ những nội dung cơ bản sau:

- Làm rõ cơ sở lý luận và thực tiễn của tôn giáo Cao Đài trong phát triển bền vững ở Đồng bằng sông Cửu Long. Phân tích những đặc điểm và yếu tố tác động đến tôn giáo Cao Đài trong phát triển bền vững ở Đồng bằng sông Cửu Long.

## Chương 2: ĐẠO CAO ĐÀI TRONG PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG HIỆN NAY - MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN

### 2.1. Đạo Cao Đài trong phát triển bền vững

#### *2.1.1. Đạo Cao Đài*

Đạo Cao Đài có tên đầy đủ (Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ), xuất thân là một tôn giáo nội sinh vào cuối năm 1926, do các tri thức, công chức, tiểu tư sản, địa chủ,... thành lập tại đất Tây Ninh, mang nhiều nét đặc điểm tín ngưỡng và sinh hoạt văn hóa của cư dân vùng Nam Bộ.

Về giáo lý, luật lệ, lễ nghi, cơ cấu tổ chức...

### *2.1.2. Phát triển bền vững và yêu cầu phát triển bền vững*

Nội dung có 3 vấn đề liên quan: quan niệm của thế gới về phát triển bền vững, quan niệm của Việt Nam về phát triển bền vững, và cuối cùng là phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long hiện nay

### *2.1.3. Đạo Cao Đài trong phát triển bền vững – khái niệm và nội dung*

Qua các quan điểm của các nhà khoa học nghiên cứu về nguồn lực tôn giáo trong phát triển xã hội và công trình nghiên cứu về tôn giáo cụ thể trong phát triển bền vững ở một khu vực nói trên, tác giả đã có sự cô đọng, đút kết nhận định vấn đề liên quan đến luận án là: *Đạo Cao Đài trong phát triển bền vững là những quan điểm và hoạt động của Hội thánh tác động đến tín đồ làm thay đổi nhận thức, hành vi của họ khi tham gia vào các hoạt động tôn giáo và hoạt động xã hội nhằm đảm bảo hài hòa giữa lợi ích cá nhân và lợi ích xã hội.*

Từ các nghiên cứu khái quát chung về đạo Cao Đài trong phát triển bền vững, luận án quan niệm: *Đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở Đồng bằng sông Cửu Long là những quan điểm và hoạt động của các tổ chức Hội thành ở ĐBSCL triển khai có tác động đến tín đồ làm thay đổi nhận thức, hành vi của họ khi tham gia vào các hoạt động tôn giáo và hoạt động xã hội nhằm đảm bảo bền vững về văn hóa; về kinh tế, xã hội, môi trường; về an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội trên địa bàn khu vực đồng bằng sông Cửu Long.*

**2.2. Đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long hiện nay**

***2.2.1. Đặc trưng của đạo Cao Đài vùng ĐBSCL hiện nay***

Có 3 nội dung liên quan: Đạo Cao Đài ở đồng bằng sông Cửu Long đa dạng tổ chức, hệ phái; Đạo Cao Đài ở đồng bằng sông Cửu Long đồng hành cùng dân tộc; và cuối cùng Đạo Cao Đài ở đồng bằng sông Cửu Long đồng thuận trong các mối quan hệ tôn giáo và xã hội

***2.2.2. Nội dung đạo Cao Đài trong phát triển bền vững vùng ĐBSCL hiện nay***

Thứ nhất, Cao Đài trong phát triển bền vững về văn hóa

Thứ hai, Cao Đài trong phát triển bền vững về kinh tế, xã hội, môi trường

Thứ ba, Cao Đài trong phát triển bền vững về an ninh chinh trị, trật tự an toàn xã hội

**2.3. Một số nhân tố tác động đến đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long**

***2.3.1. Điều kiện tự nhiên, kinh tế, xã hội ở Đồng bằng sông Cửu Long tác động đến Cao Đài trong phát triển bền vững***

***2.3.2. Chủ trương, chính sách, pháp luật của Đảng và Nhà nước ở đồng bằng sông Cửu Long tác động đến Cao Đài trong phát triển bền vững***

***2.3.3. Vai trò của giáo hội và tín đồ đạo Cao Đài trong phát triển bền vững***

## Tiểu kết chương 2

Đầu tiên cần nhận thức rõ, phát triển bền vững là một vấn đề cơ bản trong lịch sử phát triển của thế giới, tuy nhiên để trở thành đối tượng nghiên cứu của các ngành, các lĩnh vực thì mới chỉ xuất hiện khoảng cuối thế kỷ XX đến nay, khi mà nhiều yếu tố tác động xấu đến sự phát triển kinh tế, xã hội và môi trường, ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng sống của con người. Nguyên nhân của những tác động xấu đến phát triển bền vững lại chính là con người, do con người. Chính vì vậy, phát triển bền vững là mục tiêu, là trọng tâm trong chiến lược phát triển của các quốc gia. Thế giới cũng như Việt Nam đều thống nhất đánh giá phát triển bền vững trên ba trụ cột: kinh tế, xã hội và môi trường, đồng thời đảm bảo thống nhất hài hòa giữa các trụ cột đó.

Trên cơ sở quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và Đảng, Nhà nước Việt Nam về tôn giáo, nhất là vai trò của tôn giáo, trong đó có Cao Đài trong phát triển bền vững ở ĐBSCL trên 3 trụ cột: văn hóa; kinh tế - xã hội - môi trường; và an ninh chính trị - trật tự an toàn xã hội. Tuy nhiên, sự khác biệt mà đạo Cao Đài tham gia vào phát triển bền vững thể hiện chủ yếu bằng niềm tin tôn giáo và khó có thể lượng hóa được bằng khối lượng vật chất. Vì niềm tin và thực hành niềm tin ở trong mỗi tín đồ hiện hữu hàng ngày trong đời sống xã hội. Do đó khi con người có niềm tin tôn giáo và niềm tin đó được định hướng tích cực đến nhận thức và hành vi của

tín đồ tác động tốt đến các chuẩn mực đạo đức văn hoá, phát triển kinh tế, đồng thuận xã hội và góp phần gìn giữ hòa bình, ổn định khu vực.

Khi tham gia vào quá trình phát triển bền vững ở ĐBSCL, Cao Đài cũng luôn chịu tác động bởi các yếu tố trong và ngoài nước. Sự phát triển của các tôn giáo khác như: Công giáo, Phật giáo, Tin Lành, Phật giáo Hòa Hảo... là thách thức về không gian; những hệ lụy trong lịch sử và phương thức truyền đạo cũng là những trở ngại của Cao Đài. Tuy nhiên, những yếu tố trong và ngoài nước cũng luôn là cơ hội để Cao Đài tìm phương cách phù hợp trong xã hội. Bên cạnh đó vai trò của nhà nước, của chính quyền địa phương và cộng đồng dân tộc, là rất quan trọng và cần thiết để tạo điều kiện hỗ trợ Cao Đài phát huy những giá trị của mình trong phát triển bền vững ở ĐBSCL.

# Chương 3: ĐẠO CAO ĐÀI TRONG PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG HIỆN NAY - THỰC TRẠNG VÀ VẤN ĐỀ ĐẶT RA

## 3.1. Thực trạng đạo Cao Đài trong phát triển bền vững về văn hóa ở vùng đồng bằng sông Cửu Long hiện nay

### *3.1.1. Đạo Cao Đài đối với đời sống văn hóa của người dân*

Có 2 nội dung quan trọng: Đạo Cao Đài đóng vai trò tinh thần quan trọng; và Đạo Cao Đài thể hiện tinh thần phụng sự đạo và đời

### *3.1.2. Đạo Cao Đài lưu giữ các giá trị truyền thống*

Gồm 2 nội dung: Đạo Cao Đài gìn giữ truyền thống thờ Mẫu, thờ Trời, thờ cúng tổ tiên; và tính truyền thống trong văn hóa Cao Đài được hình thành từ văn hóa truyền thống của người Việt ở Nam bộ nói chung, đồng bằng sông Cửu Long nói riêng

### *3.1.3. Cao Đài góp phần xây dựng và phát triển văn hóa vùng đồng bằng sông Cửu Long*

***Một là,*** đạo Cao Đài đã ảnh hưởng sâu sắc đến văn hóa, tôn giáo và sự phát triển xã hội của cộng đồng dân cư ở ĐBSCL.

***Hai là,*** đặc tính cởi mở tôn giáo tạo điều kiện cho sự phát triển đa dạng văn hóa ở vùng đất này.

***Ba là,*** văn hóa của đạo Cao Đài trải qua quá trình phát triển và thăng hoa, trở thành các tiêu chuẩn đạo đức, lối sống

***Bốn là,*** đạo Cao Đài đề cao tính thủy chung trong cuộc sống gia đình, đây là một yếu tố quan trọng đóng góp vào sự ổn định, bình yên, hạnh phúc

***Năm là,*** tính văn hóa vật thể ở lối kiến trúc tôn giáo và hệ thống kinh sách của đạo Cao Đài cũng là một giá trị trong đời sống văn hóa.

***Thứ sáu,*** giá trị trong đời sống văn hóa tinh thần của đạo Cao Đài được thể hiện qua tính văn hóa phi vật thể ở lễ nhạc, lễ hội, lối sống, trang phục.

**3.2. Thực trạng đạo Cao Đài trong phát triển bền vững về kinh tế, xã hội và môi trường ở đồng bằng sông Cửu Long hiện nay**

***3.2.1. Tín đồ Cao Đài là nguồn nhân lực phát triển kinh tế - xã hội***

***3.2.2. Giáo lý Cao Đài có giá trị trong phát triển kinh tế - xã hội***

Có 2 nội dung chính: giáo lý Cao Đài khuyến khích sản xuất, dạy tín đồ tự lực, cần cù chăm chỉ trong lao động; và giáo luật Cao Đài xây dựng tính cách con người tốt, tạo điều kiện cho những chuẩn mực trong sản xuất kinh tế.

***3.2.3. Hội thánh Cao Đài hỗ trợ tín đồ trong phát triển kinh tế - xã hội***

Tập trung vào 4 nội dung: Đạo Cao Đài trong hoạt động hướng đến xã hội (**Thứ nhất**, hoạt động từ thiện xã hội: Con người đến với đạo không ngoài hai mục đích Tu Thân và Hành Thiện,**Thứ hai,** hoạt động về y tế: với ưu thế là hành động vì đức tin tôn giáo, cống hiến cho cộng đồng, **Thứ ba,** hoạt động giáo dục: để thực hiện đường hướng hành đạo gắn bó với dân tộc); Đạo Cao Đài tham gia lao động sản xuất phát triển kinh tế hợp tác xã; Đạo Cao Đài trong xây dựng nông thôn mới; Đạo Cao Đài trong phát triển du lịch tôn giáo.

***3.2.4. Cao Đài thực hiện đồng thuận và đoàn kết dân tộc góp phần vào phát triển kinh tế - xã hội***

Phần này có 2 nội dung: Đạo Cao Đài chấp hành chính sách, pháp luật trong hoạt động tôn giáo; và Cao Đài góp phần tạo đồng thuận xã hội, đoàn kết trong cộng đồng dân tộc, tôn giáo.

***3.2.5. Đạo Cao Đài trong phát triển bền vững về bảo vệ môi trường tự nhiên ở đồng bằng sông Cửu Long hiện nay***

Chỉ ra 2 vấn đề: Hội Thánh tác động tới nhận thức bảo vệ môi trường của tín đồ; và Cao Đài tổ chức các hoạt động bảo vệ môi trường.

**3.3. Thực trạng đạo Cao Đài trong phát triển bền vững về an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội ở vùng đồng bằng sông Cửu Long hiện nay**

***3.3.1. Giá trị đạo đức Cao Đài góp phần giữ gìn an ninh chính trị, trật tự và an toàn xã hội:***

***3.3.2. Cao Đài chủ trương thực hiện đoàn kết dân tộc - tôn giáo trong các mối quan hệ***

Có 3 vấn đề quan trọng: Mối quan hệ trong nội bộ Cao Đài; Mối quan hệ giữa đạo Cao Đài với các tôn giáo khác ở ĐBSCL; Cao Đài trong nước với Cao Đài hải ngoại, và một số tôn giáo nước ngoài (*Thứ nhất,* quan hệ giữa đạo Cao Đài trong nước với Cao Đài ở hải ngoại*; Thứ hai,* quan hệ giữa đạo Cao Đài và các tôn giáo nước ngoài).

### 3.4. Những vấn đề đặt ra của đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long hiện nay

#### *3.4.1. Những vấn đề đặt ra từ đạo Cao Đài trong phát triển bền vững hiện nay*

Bao gồm 3 nội dung chính: Một số vấn đề tín đồ hiện nay, cũng như vai trò của các chức sắc trong phát triển tín đồ; Vấn đề hoạt động hướng đến xã hội; Sự mất đoàn kết và ly khai trong đạo, cùng với việc lợi dụng sinh hoạt tôn giáo của các thế lực thù địch nhằm chống phá nhà nước.

#### *3.4.2. Nhận thức của chính quyền và người dân về đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long còn hạn chế*

Có 2 nội dung chính: Hạn chế trong nhận thức của chính quyền về đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long; và Hạn chế trong nhận thức của người dân và tín đồ các hệ phái Cao Đài về ảnh hưởng của đạo trong phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long

#### *3.4.3. Mưu thuẫn giữa việc phát huy mặt tích cực của đạo Cao Đài trong phát triển bền vững, so với những hạn chế yếu kém từ hệ thống chính trị cấp cơ sở*

#### *3.4.4. Các quy định phát luật về tôn giáo còn thiếu sót làm hạn chế sự tham gia của đạo Cao Đài trong phát triển bền vững*

## Tiểu kết chương 3

Ảnh hưởng của Cao Đài trong phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long là một hành trình dài, gắn với quá trình lịch sử hình thành và truyền giáo. Ở mỗi một giai đoạn lịch sử, cộng với những yếu tố tác động trong từng hoàn cảnh cụ thể thì ảnh hưởng của các hệ phái Cao Đài cũng thể hiện khác nhau. Điều này cho thấy có một sự bắt nhịp, thích ứng khá nhanh của Cao Đài trong mọi hoàn cảnh. Giá trị của đạo Cao Đài là chuẩn mực cho sự giao lưu văn hóa mở rộng, tiếp biến xã hội, tìm và lưu giữ, hội nhập bản sắc dân tộc, liên kết tôn giáo - dân tộc, đóng góp nhân lực, tiềm lực cho phát triển bền vững ở ĐBSCL hiện nay.

Trên phương diện đạo đức, ở hoàn cảnh nào thì những điều răn, giới cấm, bản chất hướng thiện của đạo Cao Đài là những đóng góp đáng trân trọng, góp phần cải biến lối sống của tín đồ. Trong xu hướng toàn cầu hóa và hội nhập, khi các yếu tố phát triển bền vững được định hình thì niềm tin, giá trị đạo đức của Cao Đài góp phần giáo dục đạo đức, nhân cách, hành vi con người trong hoạt động kinh tế, xã hội, bảo vệ môi trường, kìm hãm sự suy thoái đạo đức xã hội trước sự tác động bởi mặt trái của cơ chế thị trường, khắc phục các tệ nạn xã hội đang có chiều hướng gia tăng và tác động tiêu cực vào đời sống người dân ở ĐBSCL.

Là một tổ chức tôn giáo có ảnh hưởng rộng rãi trong xã hội, có tổ chức chặt chẽ, nên Cao Đài vẫn có những quan điểm,

cách nhìn nhận còn khác về vấn đề chính trị, kinh tế, xã hội, văn hóa, môi trường của Nhà nước. Điều đó đã tác động đến thái độ thiếu đồng thuận của chức sắc, và tín đồ đối với phát triển bền vững ở ĐBSCL. Tuy nhiên, thực tế phát triển bền vững ở ĐBSCL đang đặt ra một số vấn đề đòi hỏi Đảng, Nhà nước tiếp tục nghiên cứu, tìm ra giải pháp để phát huy ảnh hưởng tích cực, hạn chế ảnh hưởng tiêu cực của Cao Đài trong phát triển bền vững ở ĐBSCL.

# Chương 4: XU HƯỚNG, QUAN ĐIỂM VÀ GIẢI PHÁP NHẰM PHÁT HUY CÁC GIÁ TRỊ CỦA ĐẠO CAO ĐÀI TRONG PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG VÙNG ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG HIỆN NAY

## 4.1. Dự báo xu hướng của đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long hiện nay

### *4.1.1. Đạo Cao Đài sẽ có những điều chỉnh về hình thức truyền đạo theo hướng đa dạng, phù hợp thiết thực hơn theo hướng bền vững*

Gồm 2 nội dung: Cao Đài phát huy vai trò của tín đồ trong việc giữ đạo và truyền đạo; và Cao Đài sẽ thúc đẩy hội nhập văn hoá ở tầm vĩ mô và tham gia sâu vào các hoạt động xã hội

### *4.1.2. Cao Đài sẽ mở rộng phạm vi truyền đạo vào vùng sâu, vùng xa hiện có ít hoặc chưa có tín đồ theo đạo*

***4.1.3. Cao Đài tiếp tục mở rộng các hoạt động quan hệ quốc tế và liên kết tôn giáo***

Gồm 2 nội dung: Cao Đài sẽ tiếp tục mở rộng các hoạt động quốc tế; và Cao Đài thúc đẩy liên kết các tôn giáo trong nước và ngoài nước.

**4.2. Quan điểm chỉ đạo của Đảng và Nhà nước nhằm phát huy các giá trị của đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long hiện nay**

***4.2.1. Đảm bảo vai trò lãnh đạo của Đảng và quản lý nhà nước đối với hoạt động của đạo Cao Đài ở Đồng bằng sông Cửu Long***

Có 2 nội dung: Nắm vững quan điểm của Đảng về vấn đề tôn giáo, dân tộc trong giải quyết mối quan hệ dân tộc và tôn giáo; và Đảm bảo quản lý nhà nước đối với hoạt động tôn giáo.

***4.2.2. Thực hiện đúng tinh thần Chỉ thị số 18-CT/TW của Bộ Chính trị, ngày 10/01/2018 coi Cao Đài là nguồn lực tôn giáo góp phần phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long***

Có 2 nội dung quan trọng: Khắc phục tư duy coi Cao Đài là đối tượng quản lý, cần nhìn nhận Cao Đài không chỉ là đối tượng quản lý mà còn là tổ chức xã hội bình đẳng với các tổ chức xã hội khác trong các hoạt động an sinh xã hội; Và Phát huy giá trị đạo đức, văn hóa của Cao Đài góp phần xây dựng xã hội ở đồng bằng sông Cửu Long ngày một văn minh hơn

***4.2.3. Xây dựng chính sách tôn giáo ở đồng bằng sông Cửu Long gắn với chính sách dân tộc và an ninh chính trị - trật tự an toàn xã hội***

**4.3. Giải pháp cơ bản và một số khuyến nghị phù hợp để đạo Cao Đài đóng góp trong phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long hiện nay**

***4.3.1. Giải pháp cơ bản nhằm phát huy tốt các giá trị của đạo Cao Đài trong phát triển bền vững vùng đồng bằng sông Cửu Long***

Có 8 nhóm giải pháp cơ bản:

**Một,** Nâng cao nhận thức trong cấp ủy, chính quyền các cấp và người dân về pháp luật liên quan đến tôn giáo và các giá trị của đạo Cao Đài trong phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long;

**Hai,** Xây dựng chính sách phát huy những giá trị văn hóa, đạo đức, truyền thống tốt đẹp của đạo Cao Đài trong công cuộc xây dựng, bảo vệ Tổ quốc hiện nay,

**Ba,** Tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục pháp luật trong các tổ chức hệ phái đạo Cao Đài;

**Bốn,** Đào tạo bồi dưỡng đội ngũ cán bộ làm công tác dân tộc, tôn giáo, nâng cao hiệu quả hoạt động của hệ thống chính trị cơ sở ở đồng bằng sông Cửu Long;

**Năm,** Xây dựng lực lượng chức sắc có uy tín trong đạo Cao Đài, mặc khác cần tranh thủ vận động chức sắc, và tín đồ

đạo Cao Đài đồng thuận hội góp phần phát triển bền vững vùng đồng bằng sông Cửu Long;

**Sáu,** Giải quyết có hiệu quả những vụ việc phức tạp liên quan đến đạo Cao Đài và kiên quyết đấu tranh với các thế lực cực đoan, phản động lợi dụng đạo Cao Đài cản trở sự phát triển bền vững vùng đồng bằng sông Cửu Long;

**Bảy,** Hoàn thiện và cụ thể hóa các quy định pháp luật về tính ngưỡng tôn giáo, trong đó có đạo Cao Đài để tạo cơ sở pháp lý, phát huy tính tích cực trong phát triển bền vững vùng đồng bằng sông Cửu Long;

**Tám,** Đẩy mạnh phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội nâng cao đời sống vật chất tinh thần cho người dân, trong đó có tin đồ đạo Cao Đài.

### *4.3.2. Một số khuyến nghị trong tình hình hiện nay*

Có 2 khuyến nghị: Đối với hệ thống chính trị; và Đối với các tổ chức đạo Cao Đài

## Tiểu kết chương 4

Phát huy tích cực, hạn chế tiêu cực của Cao Đài trong phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long là tất yếu, khách quan và cần thiết để thực hiện có hiệu quả chiến lược phát triển bền vững của Việt Nam. Để thực hiện được mục tiêu đó phải xuất phát từ cả hai phía: Đảng, Nhà nước, chính quyền các tỉnh ĐBSCL và chức sắc, chức việc, tín đồ Cao Đài.

Để phát huy tích cực, hạn chế tiêu cực của Cao Đài trong phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long hiện nay, cần

quán triệt quan điểm của Đảng, Nhà nước về tôn giáo và công tác tôn giáo, đảm bảo ổn định chính trị, xã hội; cần tiến hành đồng bộ nhiều giải pháp: về nhận thức, về chính sách và thực thi chính sách, về giải quyết những bất cập liên quan đến tôn giáo và đấu tranh với âm mưu, hành vi của các thế lực xấu lợi dụng Cao Đài gây bất ổn đồng bằng sông Cửu Long; đồng thời cần thực hiện việc tuyên truyền và phổ biến Luật Tín ngưỡng tôn giáo đến cán bộ chính quyền và chức sắc, tín đồ Cao Đài, giúp họ nâng cao tính tự giác trong chấp hành pháp luật và để pháp luật thực sự đi vào cuộc sống.

Các giải pháp trên không chỉ đảm bảo cuộc sống người dân mà còn thu hút nguồn lực của Cao Đài, làm cho tín đồ, chức sắc thấy được trách nhiệm và quyền lợi của họ đối với phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long, không tạo cớ để các thế lực phản động lợi dụng niềm tin tôn giáo gây bất ổn ở khu vực này. Phát huy tích cực của Cao Đài còn nhằm tạo đồng thuận xã hội, đoàn kết tôn giáo, đoàn kết dân tộc - tôn giáo tăng cường khối đại đoàn kết toàn dân tộc để xây dựng đồng bằng sông Cửu Long bền vững từ chính nội lực của người dân nơi đây.

## KẾT LUẬN

Phát triển bền vững ở ĐBSCL là một đòi hỏi tất yếu trong xu thế phát triển và hội nhập của đất nước, được thực hiện trên các tiêu chí căn bản mà cộng đồng quốc tế cũng như Việt Nam

đã thống nhất. Phát triển bền vững phải kiên định các nguyên tắc: đảm bảo ổn định chính trị - xã hội, chủ quyền lãnh thổ, hướng tới đảm bảo và nâng cao chất lượng đời sống của nhân dân. Phát triển bền vững ở đồng bằng sông Cửu Long là trách nhiệm của Đảng, Nhà nước, chính quyền địa phương, các cá nhân và tổ chức xã hội, trong đó có Cao Đài ở ĐBSCL.

Tuy nhiên hiện nay tình hình phát triển bền vững ở ĐBSCL đang đối diện với những thách thức đó là: tỷ lệ hộ nghèo, khoảng cách chênh lệch về mức sống giữa các vùng, giữa các dân tộc còn cao; an sinh xã hội chưa được đảm bảo; vấn đề dân tộc - tôn giáo gắn với an ninh chính trị - trật tự an toàn xã hội, còn tiềm ẩn nhiều nguy cơ gây mất ổn định. Một số phong tục, tập quán lạc hậu có xu hướng phục hồi và phát triển; bản sắc văn hóa các dân tộc đang bị mai một. Hệ thống chính trị cơ sở còn yếu, bộc lộ bất cập trong nhận thức và quản lý. Do vậy, để phát triển bền vững ở ĐBSCL cần sự đồng thuận giữa Đảng, Nhà nước, chính quyền địa phương với các tổ chức và cá nhân, trong đó có Cao Đài, cũng như sự đóng góp từ các thành phần xã hội để khắc phục những thách thức trên.

Cao Đài với lịch sử hình thành và phát triển trong suốt gần 100 năm qua, đã thể hiện là một tôn giáo nội sinh lớn ở Việt Nam, có hệ thống tổ chức chặt chẽ và ảnh hưởng rộng. Ngoài niềm tin tôn giáo, giá trị đạo đức hướng thiện được thể hiện trong hệ thống giáo lý, thì Cao Đài còn có cả học thuyết chứa đựng nhiều yếu tố của phát triển bền vững có giá trị tương đồng

với thế giới và Việt Nam. Lấy yếu tố con người làm trung tâm của mọi sự phát triển, gắn với đề cao luân lý đạo đức chính là điểm tương đồng lớn nhất trong quan điểm phát triển bền vững của Hội thánh và Nhà nước.

Để phát huy tích cực, hạn chế tiêu cực của Cao Đài cần đứng trên lập trường phương pháp luận của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm của Đảng và Nhà nước Việt Nam về tôn giáo và công tác tôn giáo với quan điểm cơ bản là khai thác những điểm tương đồng, giá trị, đạo đức, nguồn lực của Cao Đài, đồng thời hạn chế những khác biệt, cản trở. Cần cách tiếp cận mới, yêu cầu nhận diện ảnh hưởng của Cao Đài trong phát triển bền vững ở ĐBSCL phải khách quan, toàn diện, thấy rõ cả những tích cực, giá trị của Cao Đài để phát huy; mặt khác nhận diện rõ những tiêu cực của Cao Đài để có những biện pháp phòng ngừa, khắc phục, từ đó có cách nhìn nhận, ứng xử phù hợp để thúc đẩy Cao Đài tham gia đóng góp vào phát triển bền vững ở ĐBSCL. Bên cạnh đó, việc ban hành và thực thi có hiệu quả chính sách, pháp luật về kinh tế, văn hóa, xã hội, dân tộc, tôn giáo, môi trường và an ninh chính trị - trật tự an toàn xã hội, nhằm nâng cao trình độ nhận thức, nâng cao đời sống vật chất, tinh thần tạo đồng thuận giữa chính quyền với Cao Đài và người dân ở ĐBSCL là yếu tố quan trọng để khai thác nguồn lực của Cao Đài cho phát triển ở khu vực này ngày một hiệu quả và bền vững hơn nữa.

**DANH MỤC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN**

1. Tran Minh Nhat (2024), "The role of Cao Dai religion in socio-economic development in southern Viet Nam today", *International scientific conference proceeding: New trends on contemporary religious studies*, University of education publisher, pp. 193-209.
2. Tran Minh Nhat, Nguyen Huu Thu (2024), "Resurses of CaoDaism in socio – economic development in the southern VietNam", *Издательство "Проблемы науки", научно-методический журнал "Вестник науки и образования"* № 7 (150) 4.2. 2024, pp. 31 – 39.
3. Tran Minh Nhat (2025), "Gender concept through doctrine and organization of CaoDaiSM in VietNam today", *International scientific conference proceeding: Gender in philosophy and culture: Comparative studies,* Hanoi National University Publishing House, pp. 498-509.
4. Tran Minh Nhat, Nguyen Huu Thu, Nguyen Thi Lai (2025), "Ensuring livelihoods in climate change adaptation: CaoDaism and endogenous religions in VietNam's Southwestern region", *International scientific conference proceeding: The third International Conference on the Issues of Social sciences and Humanities*, Hanoi National University Publishing House, pp. 310 – 318.
5. Trần Minh Nhật (2025), "Công tác quản lý và phát huy nguồn lực tôn giáo đối với Đạo Cao Đài trong phát triển bền vững vùng Nam Bộ", *Tạp chí Quản lý nhà nước*, bản điện tử. https://www.quanlynhanuoc.vn/2025/07/01/cong-tac-quan-ly-va-phat-huy-nguon-luc-ton-giao-doi-voi-dao-cao-dai-trong-phat-trien-ben-vung-vung-nam-bo/